

Nova Prava

Leto I.
Štev. 6
Posamezna številka
Din 1.—
Izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu

Naročnina
 Mesečno Din 3.—
 Četrletno „ 10.—
 Polletno „ 15.—
 Celoletno „ 25.—
Uredništvo in uprava:
 Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 8
 Telefon št. 2132
 Rokopisov ne vračamo — Poštni ček. račun 17.177.

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

**Narodnost je bistvo
 socialnega življenja**

Ali smo na straži

Široke množice naroda se morajo težko boriti za svoj vsakdanji kruh. Delovni človek iz dneva v dan izčrpa vse svoje sile, da si obrani gol telesni obstoj in da more zadostiti svojim očetovskim dolžnostim napram družini vsaj v najskromnejšem obsegu. V slovenskem narodu ne vidimo bistvenih socialnih razlik, ves narod je ena sama dolga vrsta skromnih, delovnih ljudi, ki delajo od jutra do mraka, ne da bi dobili možnost, da si kaj prihranijo za stare dni ali za primere drugačnih težav. Naš slovenski človek živi iz rok v usta, celo življenje v težavah in skrbih. Kmet je v svoji pretežni večini mal posestnik, običajno z veliko družino, z nerodovito zemljo. On je pravi trpin na svoji zemlji, da iz nje izkoplje skromni košček kruha za družino. Na gospodarski napredek, na kulturno izpopolnjevanje niti misliti ne more. Obrtnik preživlja iz leta v leto težje dni in njegova prizadevanja za obstanek so vsega občudovanja vredna. Nič lepši dnevi niso prisojeni našemu trgovcu. Položaj delavcev in nameščencev ter javnih uradnikov je splošno znan. Malokje so polne zaposlitve, plače so nizke, saj znaša povprečje komaj Din 22.— dnevno.

Naše slovensko narodno življenje je polno najrazličnejših socialnih problemov, ki so splošni znak vsakega malega naroda. Naše slovensko narodno vprašanje je v glavnem socialno vprašanje, ki mora najti rešitev za zaposlitev odvisnih in redno doraščajočih delovnih sil, ki mora dobiti odgovor, kako jačati gospodarsko moč malega delovnega človeka, ki je predpogoj za moralno in kulturno popolnost naroda. Mal narod mora biti po svoji notranji kakovosti jak, da nadomesti ono, kar drugim narodom daje številčno moč. Slovenski socialni problemi so težki in njih ugodna rešitev ni lahka in bo morda vsaki dan težja. Z rokami ne smemo zakrivati oči, imeti moramo voljo in pogum, da stvari vidimo in gledamo take, kakršne dejansko so. V Sloveniji nimamo neplodnega sveta, ki bi ga mogli kultivirati in pritegniti v kmečko gospodarstvo. Imamo samo skromne možnosti, da kmečko gospodarstvo v nekaterih smereh moderniziramo in na ta način izboljšamo pogoje za dobičkanost kmetij. To vse pa ne pomeni, da bi mogli na kmetijah zaposliti vse delovne sile, ki doraščajo. Prizadevanja, ki bi hotela zadržati beg iz vasi v mesta in v tovarne bodo tudi pri najboljši volji ostala brez uspeha, ker ista ne moremo nasloniti na gospodarske temelje. Naš osnovni in najtežji socialno-gospodarski problem bo vedno ostal v tem, kako dati mladim narodovim silam zaposlitev in kruh. Mislim, da se resnosti tega vprašanja vse premalo zavedamo. Nočemo prav videti, da industrija v Sloveniji, ki sprejema pod streho delovno ljudstvo iz vasi, nima jamstva, da bo ostala vsaj na dosednji višini, razni znaki kažejo celo na nasprotno, kaj šele, da bi imela jamstva za večji razmah. Zdi se, da nihče ne

Vsebina: Ali smo na straži? — Vprašanje rudarskega zavarovanja in sanacije bratovskih skladnic — Kolektivna pogodba s KID — Brezposelnost grozi — Okrnitev pravic rudarjev — Volitve v delavske zbornice — Zahrbna jetika — V kulturi je smoter življenja.

Skrajni čas je da se rudarji oproste skrbi za stara leta

Bratovske skladnice spadajo k delavskim zavarovalnim ustanovam, ki so namenjene zavarovanju rudarjev. Skladnice preživljajo cel povojni čas težko krizo, ne da bi se do danes temeljito posrečila sanacija. Krizo so preživljale skoraj vse bratovske skladnice po Evropi, toda drugod so znali sanacijo izvesti temeljito in tako rudarjem obraniti likvidnost njih zavarovalnih ustanov. Na drugem mestu prinašamo pregled ukrepov, ki so jih izvedle razne države v svrhu sanacije skladnic. Na tem mestu ponovno podčrtamo, da edino uspešno in trajno sanacijo skladnic vidimo v priključitvi bratovskih skladnic k splošnemu delavskemu zavarovanju v okvirju upravne samostojnosti skladnic.

Pri nas se vrsti ukrep za ukrepom, ki naj skladnicam zagotovi trajno sposobnost vršiti svoje socialno-zavarovalne naloge. K sanacijskim ukrepom spada tudi odločba ministra za šume in rudnike, ki odreja, da se mora vsa razpoložljiva gotovina skladnic nalagati pri Državni hipotekarni banki. Mislimo, da je ta ukrep iz raznih razlogov škodljiv. Za sanacijo skladnic pa igra posebno važnost Centralni fond, v katerega naj se stekajo sredstva iz cele države in ki naj pomaga tam, kjer je pomoč potrebna. Komaj pa je bil ta fond ustanovljen, že se je pojavila potreba po njegovi sanaciji. Pred kratkim se je v Beogradu vršila tozadevna konferenca. Razni predstavniki bratovskih skladnic, v prvi vrsti oni izven Slovenije, so bili mnenja, da je treba Centralni fond ukiniti, sanacijo skladnic naj pa izvede vsaka skladnica sama zase. To mnenje predvsem zadene slovenske skladnice, ki so zaradi padca mezd (od 180 milijonov dinarjev na 65 milijonov) in redukcije rudarjev v posebno težkem položaju. Na anketi je bilo ugotovljeno, da bo primanjkljaj pri Glavni bratovski skladnici v Ljubljani v prihodnjih desetih letih narasel na 60 milijonov dinarjev. Kako kriti ta primanjkljaj, da ostanejo varovane pokojnine rudarjem? Prevladalo je mnenje, da je v to svrhu treba obremeniti celotno rudarsko in topilniško produkcijo v državi z zneskom 1/2 % vrednosti produktov. Poleg tega pa naj Slovenija sama plača poseben prispevek za kritje obvez staroupokojencem. Ta prispevek bi znašal okoli 1 % vrednosti produkcije.

Skrajni čas je, da rudarsko zavarovanje pride v miren razvoj in da so rudarji oproščeni skrbi za stara leta. Slovenski ministri in poslanci imajo dolžnost, da to uredijo.

vodi računa o posledicah, ki bodo za Slovenijo z železno nujnostjo nastopile, ko bo začela pešati kapaciteta naših industrijskih podjetij. Vedno se moramo zavedati, da so ostale pokrajine države bogate na plodni zemlji in da je pod zemljo ogromno naravnega bogastva, ki je stalna železna rezerva za zaposlitev ljudstva. Ob morju raste tujski promet. Ostale pokrajine imajo ogromne in najrazličnejše po naravi dane predpogoje za gospodarski napredek in za socialno ohranitev delovnih sil. Slovenija je na vsem revna. V zmoto zavejajo nas in

Poziv!

V zadnji številki smo priložili poštne položnice z vljudnim vabilom za poravnavo naročnine.

Danes se ponovno obračamo na one, ki se niso odzvali z vljudnim vprašanjem, zakaj se niso odzvali in zakaj nam s svojim zavlačevanjem povzročajo nepotrebne stroške.

Resnost in važnost narodno delavskega tiska in žrtve ki jih delavec doprinaša za svoj tisk v resnici zasluži večjo pozornost.

Uprava „Nove Prave“

Rudolf Juvan:

† Senator Emil Špatny

Iz Prage je prispela tužna vest, da je dne 9. t. m. umrl v državni bolnišnici na Vinogradeh v Pragi senator Emil Špatny. Že nekaj let je bolehal, zdaj pa se je pridružila še pljučnica, kateri je podlegel v starosti 54 let.

Senator Špatny je bil poleg predsednika narodno-socialistične stranke najmarkantnejša oseba v tej stranki. Bil je otrok stranke, ker je izšel iz mladinskega gibanja narodno-socialistične stranke. Že pred vojno je stal na čelu mladinskega pokreta ter organiziral obširno protimilitaristično akcijo v bivši Avstriji. To gibanje je zavzemalo vedno večji obseg, tako da ga avstrijske oblasti niso mogle zatreti. Špatny je bil pravi revolucionar in ima za osvoboditev bratskega češkoslovaškega naroda ogromne zasluge. Kot ustanovitelj in vodja narodno-socialistične mladine je skupno s Karlom Pulpanom vodil neizprosno borbo proti Avstriji. Obsojen je bil na 14 let ječe, kjer si je tudi nakopal

bolezen. Skupno je presedel v ječi polnih sedem let.

Vse do svoje smrti je ostal Špatny zvest delu za stranko in mladinski pokret. V Avstriji je bil revolucionar, v svobodni Češkoslovaški pa je bil več let predsednik vojnega odseka v češkoslovaškem parlamentu. Špatny je bil od prevrata narodni poslanec, pri zadnjih volitvah pa je bil izvoljen za senatorja. Pri ocenjevanju velikega dela Emila Špatnega pred vojno ne smemo pozabiti njegovega sodelovanja v naših krajih. Ko se je ustanovljala Narodna delavska organizacija (NDO) je bil Špatny večkrat v Trstu, Pulju, Gorici in na našem Jadranu, katerega je iz srca ljubil. V družbi s tovarišem Alojzijem Hatinom sta veliko pripomogla, da se je NDO razširila v naših krajih.

Leta 1910. in 1911. sem bil v Opatiji. Prevzel sem službo pri veliki tvrdki Frankovič. Tja sem šel z namenom, da ustanovim NDO. Ker smo bili že takrat v bratskih stikih s češkoslovaškimi narodnimi socialisti, sem bil naprošen, da prevzamem k sebi v oskrbo brata Karla Pulpana, ki je prav takrat prišel skupno s Špatnyjem iz avstrijskih zaporov. Oba sta morala zaradi težke ječe iskati zdravja na jugu. Karl Pulpan je bil pri meni tri mesece ter se je v tem času zelo opomogel. Moja žena je skrbela zanj kakor za lastnega otroka. Prišel je tudi Špatny. Kako lepo je bilo takrat, ko smo izdelali načrte za velike skupne akcije. Nikoli ne bom pozabil tistih dni. Špatny je bil nekajkrat v Pulju ter je ves navdušen pripovedoval o svojih uspehih. In zdaj je šel za Pulpanom tudi on v večnost, ta naš nepozabni Emil. In kolikokrat je bil Špatny v Ljubljani! Na mladinskih kongresih in strankinih zborih NSS nas je bodril za velike ideje Václava Klofača. Špatny je bil naš, vedno naš in mi smo bili njegovi. Nikoli ga ne bomo pozabili in njegov svetel spomin bo vedno živel med nami. Slava spominu velikega pokojnika!

Dnevno 2767 bolnikov!

Po izkazih Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je bilo v februarju t. l. zavarovanih 82.061 delavcev ali 5510 več kakor lani ta mesec. Od tega odpade na moške 49.314 oseb, na ženske 32.747 oseb. Povprečna dnevna mezda je znašala v omenjenem mesecu komaj Din 22,34 ali celotni dnevni zaslužek vseh zavarovancev 1.833.597 Din. Zdravstvene razmere med delavstvom niso bile ugodne. Dnevno število bolnikov je znašalo 2767 ali 3,37 %.

naše prijatelje naše lepe planine, ki so res bogastvo, toda skromno, ker je le majhen del naroda deležen dobrot tega bogastva.

Slovenija je pokrajina, kateri je treba ustvariti vse pogoje za gospodarski obstoj in napredek, ako nočemo, da narod pada v še večjo bedo in pomanjkanje. Zato je državna gospodarska politika za Slovence izredno važna. Ni vseeno, kako vodijo to politiko in ni vseeno, kaj delamo, da izločimo škodljive posledice take politike. Mislimo, da smo premalo budni na straži.

Slabe in dobre strani

nove kolektivne pogodbe med delavstvom in KID

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo so se pričela 12. jan. t. l. med zastopniki strokovnih organizacij in podjetja v Ljubljani in po 23 dnevnih razpravah zaključila s podpisom dne 24. februarja.

Nova kolektivna pogodba je bistveno izpremenjena od stare in je izdelana po vzorcu železarn v drugih državah. Razlika med staro in novo kolektivno pogodbo je ta, da je imel v stari vsak delavec jasno označen svoj zaslužek, tako pri režijskih ali akordnih delih, dočim v novi vsega tega ni. Podjetje je utemeljevalo zahtevo po izpremembi s tem, da hoče dvigniti produkcijo.

Podjetje se je na to izpremembo že dalje časa pripravljalo. Poslalo je dva svoja inženirja v inozemstvo, da sta proučila delovne pogoje v tamkajšnjih tovarnah, enako so bili nekateri delavci poslani v Nemčijo, da vidijo ustroj tovarn in spoznajo tudi razmere delavstva (glej poročilo v «Delu»). Koncem novembra 1935 je bila odpovedana kolektivna pogodba, katere veljavnost je potekla z 31. jan. 1937. Sredi decembra je podjetje pričelo pošiljati delavstvo v skupinah na brezplačni dopust vsled «pomanjkanja dela in vode» tako, da je bilo v februarju že nad 800 delavcev na dopustu, izvršil se je tudi odpust treh razrešenih zaupnikov itd. Tako je bilo ozračje, pod katerim so se vršila pogajanja.

Bistvo nove kolektivne pogodbe je v tem, da je zajamčena **enotna** temeljna mezda za vse odraslo delavstvo enako, in da se zviša skupinsko doklado. Vse delavstvo je razdeljeno v osem delovnih skupin. Razvrstitev v skupine se ravna po značaju dela, stroke in odgovornosti. Skupinska doklada k temeljni mezdi se zvišuje po smernicah. Čim večja je skupina, tem višja je doklada.

Poleg tega je uvedena še usposobljenostna doklada, za katero je odločilna osebna usposobljenost t. i.: znanje, spretnost, marljivost in odgovornost. Te doklade pa so deležni le oni delavci, ki nimajo možnosti delati v akordu. Višina te doklade znaša največ 15 odstotkov na skupinsko mezdo. Že pred leti je bila vpeljana taka doklada v obratu «mehanična delavnica» in pri čuvajih. Takrat smo osporovali te doklade, ker ni bilo nobene jasnosti, kdo jo more dobiti in v kaki višini. Zaradi te nejasnosti, kdo jo bo deležen, smo predlagali, da se predvideni znesek porazdeli na skupinske mezde, pozneje pa tudi, da naj se **vsakemu delavcu prizna 5** odnosno 3 odstotke, kar pa je podjetje kategorično odklonilo, pač pa zagotovilo, da bo iste v povprečju 3 odstotkov izplačalo.

Nova pogodba v principu nima akordov, novost leži v tem, ako dela delavec v sistemu akorda, da mu je zajamčen v povprečju zadnjih treh mesecev 15 odstotni prebitek na skupinsko mezdo. Podjetje je zagotovilo v svojih izjavah, da bodo postavljene akordne postavke tako, da bo v povprečju dosegljivo 25 odstotni prebitek, kar se je tudi dejansko vzelo v račun. Delavska delegacija je zahtevala, da postanejo akordi sestavni del kolektivne pogodbe, podjetje je to odklanjalo, pristalo pa na to, da akordov ne bo izpreminjalo, ako se bodo zvišali zaslužki vsled marljivosti delavca, ako ni bilo bistvenih, tehničnih in organizatornih izprememb. V svojih izjavah zagotavlja, da ne bo zmanjševalo števila mož pri posadah, kjer je akordni ključ prilagoden na določeno število posade. — Postopoma se že razobešajo razglasi o novih akordnih postavkah, ki pa so take, da pri sedanjih produkciji ne dosegaajo zajamčenih 15 odstotkov, prav gotovo se bodo izvršile reklamacije, od uspeha teh reklamacij je odvisno, kako razpoloženje bo nastalo. Ako se bo poizkušalo akordne postavke uveljaviti brez sporazuma, bi bilo ogroženo mirno sožitje.

Pridobitev v novi kolektivni pogodbi so plačani dopusti za vse delavstvo, ker so ga dosedaj uživali samo tisti, ki so dosegli v pretečenem letu 176 nedeljskih ur. Sedaj bodo dobivali vsi delavci v povprečju štiri dni v letu, od 1 do 8 dni dopusta po letih zaposlitve, poleg tega pa ostane dopust odprt še onim, ki dosežejo število nedeljskih ur.

Zakaj visi sanacija bratovskih skladnic v zraku

Kakor pri nas, so tudi drugod zašla posebna rudarska socialna zavarovanja v dobi svetovne gospodarske krize v brezupne finančne zagate. Zato srečamo v zadnjih letih sanacijske akcije teh zavarovanj na dnevnem redu tudi v državah okrog nas. Kako je bila zagrabljena «sanacija» bratovskih skladnic pri nas, je splošno znano. Dejstvo je, da so naše bratovske skladnice sedaj po «sanaciji» še bolj oddaljene od tega cilja ko prej.

Prav je zato, da si ogledamo, s kakšno resnostjo in strokovnim razumevanjem so se v drugih državah lotili tega problema. Posebne sisteme socialnega zavarovanja za rudarje, slične našemu, so imeli zlasti v nasledstvenih državah (Avstrija, Češkoslovaška, Poljska), nadalje v Nemčiji, Madžarski, Belgiji, Franciji itd. Dotaknil se bom le nekaterih in najbližjih.

V mali Avstriji so že leta 1933, **ukinili finančno in upravno samostojnost bratovskih skladnic**, rudarsko zavarovanje pa upravlja sedaj nosilec splošnega delavskega socialnega zavarovanja. Razen trošarine na premožnost niso bile uvedene nobene posebne obremenitve za sanacijo rudarskega zavarovanja, niti ni bilo to tako potrebno. Država je namreč izvedla temeljito reformo celotnega socialnega zavarovanja, v katerem je sedaj vključeno tudi prejšnje rudarsko. K izvedbi te reforme bo mnogo prispevala država sama, ki je samo v letošnjem proračunu za to določila 118 milijonov šilingov ali skoro eno milijardo v našem denarju!

Slično pot sanacije rudarskega zavarovanja je ubrala tudi **Poljska**. Tudi tu je bilo posebno rudarsko zavarovanje v letu 1934, **priljučeno splošnemu delavskemu**. Ostale so le posebne rudarske blagajne za dodatno zavarovanje rudarjev, v kolikor presega dajatve splošnega zavarovanja. Zato plačujejo rudarji še poseben znesek na premiji.

V **Nemčiji** je samostojno rudarsko zavarovanje (Knappschaftsversicherung) zašlo v posebno težko finančno krizo. To kažejo naslednje številke: leta 1935. je bilo okrog 570.000 zavarovancev, a nad 470.000 rentnikov. Na vsakih 100 članov 83 rentnikov! Izdatki so znašali 218 milijonov RM ali okrog 3700 milijonov v našem denarju. Za kritje teh izdatkov je samo država prispevala 105 milijonov RM ali nad 1 milijardo in pol v našem denarju. Velika nac.-socialistična reforma nemškega socialnega zavarovanja iz leta 1935. se sicer še ni lotila te sanacije, ostalo je

zaenkrat pri starem, dela se pa na temeljiti reformi.

Najbolj zanimiva je sanacija **češkoslovaškega** rudarskega zavarovanja (hornické pojištění) iz lanskega leta. Pripomniti moram, da je bila izvedena v polnem soglasju države, zavarovancev in njihovih službodajalcev. Finančna in upravna samostojnost rudarskega zavarovanja je ohranjena še nadalje. Prednosti tega zavarovanja napram splošnemu delavskemu so bile ne le očuvane, temveč celo zboljšane in zmodernizirane. Dajatve torej niso bile reducirane! K finančni sanaciji pa so poleg rednega prispevka dolžni prispevati delodajalci in rudarji poseben sanacijski prispevek, ki znaša pri prvih 2,5%, pri drugih pa 1% od delavskih mezd. Nadalje se pobira trošarina od premožga, domačega in uvoženega, in sicer za tono rjavega premoga 1,5 Kč, črnega premoga 2 Kč, koksa 3 Kč. Razen tega se je država obvezala skozi 10 let plačevati 90 milijonov Kč ali okrog 135 milijonov v našem denarju letno.

V tej sanaciji pa je novo, **da se vsi zavarovanci centralne bratovske blagajne pozavarujejo pri Centralnem zavarovalnem zavodu, ki je nosilec splošnega delavskega socialnega zavarovanja na Češkoslovaškem**. To pozavarovanje pomeni prenos obremenitve rudarskega zavarovanja v obsegu dajatev splošnega delavskega socialnega zavarovanja na Centralni zavarovalni zavod, torej na splošno delavsko zavarovanje.

Na **Madžarskem** so posebno rudarsko zavarovanje že po treh letih obstoja priključili (leta 1928.) upravi splošnega delavskega zavarovanja, ohranila pa se je njegova posebna zakonska ureditev dajatev in finančna samostojnost.

Iz tega kratkega pregleda po najbližjih državah lahko opazimo, da gredo sanacijske akcije rudarskega zavarovanja v dve smeri: nadaljina ohranitev popolne samostojnosti rudarskega zavarovanja (Nemčija, Češkoslovaška) ali vklopitev rudarskega v splošno delavsko zavarovanje (Avstrija, Poljska, Madžarska). Res je, da so v vsaki skupini razlike po obsegu in načinu.

Vendar pa v vseh primerih opazimo, skrito ali vidno, dve tendenci, **potrebo naslonitve na splošno delavsko zavarovanje in potrebo pomoči iz državne blagajne**.

Žalibog, da se je pri nas baš na obe ti potrebi najmanj mislilo, odnosno vpoštevalo. Zato visi «sanacija» naših bratovskih skladnic v zraku! **drjk.**

Brezposelnost grozi

S 1. aprilom stopi v veljavo nov državni proračun za leto 1937/38. Proračunu je priključen finančni zakon, ki vsebuje zelo važne in zelo dalekosežne davčno-finančne določbe. Spremenjene so predvsem razne takse, ki se zvišajo za 100 % ne glede na davčno moč ali socialni položaj osebe, ki bo dolžna plačati takso. Tako bodo takse za razne vloge na oblasti v bodoče znašale 10 dinarjev, na pritožne instance pa 40 dinarjev. S tem zvišanjem je revnejšim strankam otežkočeno, da se za svoje potrebe poslužujejo pomoči upravnih oblasti.

Veliko nevarnost pa prinašajo na novo uvedene trošarine na čevlje in na tovarniško obleko. Zlasti čevljarški industriji grozi nevarnost, da novih bremen ne bo zmogla in da bo zato morala svoje obrate omejiti. Trošarina za čevlje iz usnja znaša 5 dinarjev, za čevlje iz finega usnja pa 12 dinarjev. Trošarina se bo stekala v skupno državno blagajno, odkoder bodo prihajale banovinom subvencije ne v razmerju vplačil, pač pa v razmerju s številom prebivalstva. Tudi trošarina na tovarniško obleko bo tekla v skupno blagajno. Ker Slovenija porabi sorazmerno največ čevljev in tovarniških oblek, bo prispevek Slovenije na skupni trošarini sorazmerno največji, pomoč iz skupnega fonda pa najmanjši. Naše tovarne čevljev bodo morale trošarino plačati tudi na sedanjo zalogo, kar bo seveda obratni kapital znatno zmanjšalo. Z novo trošarino pa ni ogrožena samo čevljarška industrija, temveč tudi industrije, ki za čevljarško industrijo predelujejo surovine. Tako izgleda, da bo v čevljarški industriji nastopila še ostrejša brezposelnost, kakor je že danes.

Posledica je delamrznost

Gospodarski zastoj v industriji in v obrti je prinesel brezposelnost. Vzrokov za ta nesrečni, nesocialni pojav je več. Predvsem so povzročitelji brezposelnosti kapitalistično špekulativna hotenja v družbi, ki z mehanizacijo obratov skušajo zmanjšati produkcijske stroške na račun človeške delovne sile.

Trajna brezposelnost prinaša nezadovoljstvo med širokimi vrstami delavcev in upliva moralno kvarno na delavčev duševno razpoloženje. V stalnem obupu živeti brezposelni postane s časom delamržen. **Delamrznost je posledica brezposelnosti.**

Vidimo, da podpore za brezposelnost pogosto zelo kvarno vplivajo na prizadete, ker jih s podporami uvajamo v brezdelje, gospodarsko pa od takih podpor nimamo koristi. Neproduktivno podeljevanje podpor je moralen greh. Brezposelnost in z njo združena delamrznost je treba zdraviti s krepkimi socialno gospodarskimi ukrepi.

Z zakonskimi odredbami je treba onemogočiti, da bi z mehanizacijo obratov zniževali mezde in odpuščali delovne moči, ter mora v splošnem veljati načelo, da moderna napredna tehnika delavcem ne sme jemati kruha. Brezpogojno je treba zvišati kupno moč konzumentov na ono višino, ki odgovarja tekočim dnevnim potrebam. Ako danes primanjkuje denarja v javnem prometu, je vzrok obubožanje najširših vrst naroda, ki nimajo zaslužka, da bi jačali obtok denarja in tako krepili trgovino in obrt in celotno gospodarstvo.

Z zniževanjem plač državnim in privatnim nameščencem in z zniževanjem delovnih mezd gospodarsko krizo samo postrujemo, ker je to zniževanje eden glavnih povzročiteljev današnje brezposelnosti, delamrznosti in nezadovoljstva onih, ki imajo vzlic veliki pridnosti in poštenosti premajhen kos kruha.

Širite „Novo Pravdo“!

Okrnitev pravic rudariev

Z novim finančnim zakonom bo zopet spremenjen § 219 obrtnega zakona, ki delavcem v primeru, da so od dela iz važnih razlogov zadržani, prizna pravico do polne plače. V lanskem finančnem zakonu je bila ta pravica za rudarje ukinjena — čeprav rudniška podjetja še vedno žive v razmeroma najugodnejši konjunkturi, nekatera celo v prav zelo ugodni konjunkturi. Letos je pa to določilo v toliko spremenjeno, da

ima rudar pravico samo do tridnevne polne plače (sedaj osem dni), toda nima pa za ta čas pravice do bolezenske podpore od skladnice. S to določbo se je rudarskim delavcem storila nova krivica, ki bi bila še nekako odpustljiva, ako bi rudar ostalih pet dni imel pravico do plače in do hranarine.

Ima rudar pravico samo do tridnevne polne plače (sedaj osem dni), toda nima pa za ta čas pravice do bolezenske podpore od skladnice. S to določbo se je rudarskim delavcem storila nova krivica, ki bi bila še nekako odpustljiva, ako bi rudar ostalih pet dni imel pravico do plače in do hranarine.

STROKOVNI VESTNIK

Pred volitvami v delavske zbornice

Letos bi se morale vršiti redne volitve v Delavsko zbornico, ker je predpisana funkcijska doba delegatov potekla. Iz časopisnih poročil pa posnemamo, da je minister za socialno politiko in narodno zdravje v finančni zakon unesel zase pooblastilo, da sme volitve odgoditi in da sme na čelo zbornice postaviti komisarije, ki naj imajo iste pravice kakor voljena glavna skupščina. Pričakujemo, da se minister tega pooblastila ne bo poslužil, ker bi tak ukrep vzel delavcem zaupanje v njih najvažnejšo socialno ustanovo in bi med delavstvom nastalo nerazpoloženje napram socialni zakonodaji in zaščiti, kajti vidimo, da zbornice ostalih stanov poslujejo redno brez komisarijev in z izvoljenimi zastopstvi.

Občni zbor stavbinskih delavcev

V torek 22. februarja t. l. se je vršil v predavalnici Delavske zbornice občni zbor naše organizacije stavbinskega delavstva. Udeležba je bila sicer povoljna, vendar bi bilo glede na važnost vprašanja za stavbinsko delavstvo pričakovati večjo udeležbo. Tovariš Vižintin, predsednik organizacije, je vodil občni zbor in podal tudi kratko poročilo o položaju stavbinskega delavstva. Predsednik NSZ tovariš R. Juvan pa je v daljšem govoru nanizal vsa vprašanja, ki se tičejo stavbinskega delavstva. Predvsem je opozarjal na važnost pogajanj za kolektivno pogodbo. Prav posebno se je pečal z razmerami v organizaciji sami in ožigosal razdiralno delo nekaterih ljudi, ki so pred leti organizaciji stavbincev več škodovali kakor koristili. Pri volitvah je bil za predsednika ponovno izvoljen tovariš Franc Vižintin, v odbor pa tovariši, ki kažejo veliko zanimanje za napredek in procvit organizacije. Stavbinsko delavstvo pozivamo, da se oklene svoje organizacije, katera ima odločno voljo voditi borbo za interese stavbinskega delavstva.

Demagogija. Neverjetno, toda resnično je, da predstavniki naše industrije nikakor nočejo o delavskem zavarovanju govoriti resno. Tako je direktor tovarne Bača g. T. Maksimovič na zborovanju industrijcev v Beogradu izjavil, da je zakon o zavarovanju delavcev treba reformirati, ker «delavci in delodajalci za zavarovanje mnogo plačajo, ne dobe pa skoraj ničesar». Kakšnemu namenu naj služi taka demagogija, ni znano, gotovo ne v korist delavstva. Ako mal človek govori tako neresnico, ga je sram. Vsakdo ve, da od predpisanih prispevkov daje zavarovanje delavcem v obliki dajatev v denarju in v naravi 80%, nad 30% je zaostankov. Taka dejstva bi morala biti znana tudi šefom naših industrij, ki so vendar dolžni, da o resnih stvareh resno govorijo.

Zahrbtna jetika

—ič— Delavstvo živi v slabih socialnih in gospodarskih prilikah. Nezadostna prehrana, nehigienična stanovanja in neracionalna zaposlitev zmanjšujejo odpornost organizma proti boleznim. Možnost okuženja je povečana, število bolnikov je vedno višje. Nevarnost je tem večja, v kolikor je nalezljivost bolezni večja in v kolikor je bolezen zahrbtna.

Tuberkuloza je zahrbtna bolezen, ki se pojavlja brez začetnih vidnejših znakov. Bolnik se ne ozira na prve neznane pojave, tako da je obramba v mnogih primerih prepozna. To je tudi razlog, da je zdravljenje tuberkuloze dolgotrajno in drago.

Ako bi bil delavec prepuščen samemu sebi, mu njegova finančna sredstva ne bi dovoljevala nobene učinkovite samobrambe proti tuberkulozi. Zdravilišča, klimatsko in drugo specialno zdravljenje mu ne bi bili dostopni; bil bi zapisan smrti. Zato je moralo delavsko zavarovanje predvsem prvzeti obrambo proti tuberkulozi in pomagati okuženemu in ogroženemu delavcu, da se uspešno

Strazišče pri Kranju. Tukajšnja podružnica je svoj čas sklenila, da se fuzionira s podružnico v Kranju, z namero okrepiti organizatorno delo med tekstilnim delavstvom. Ker pa je ta sklep naletel na razna nesoglasja in tudi sicer ni bil simpatično sprejet, se je podružnica končno odločila, da še nadalje razvija svoje samostojno organizacijsko življenje. Da je bila ta odločitev res pravilna, je pokazal občni zbor, ki se je vršil preteklo nedeljo v zgornjih prostorih gostilne «Križnar». Vodil ga je priznani agilni predsednik tov. Kavčič z veliko resnostjo. Ob otvoritvi zborovanja je pojasnil vse resne in poštene namere funkcionarjev, kako zaščititi strokovne in socialne interese organiziranih članov. Zaradi tega je tudi prišla na dnevni red fuzija s Kranjem, ki pa ni uspela. Zmeda, ki je nastala po zadnji neuspeli tekstilni stavki, je narekovala večjo pozornost in previdnost. Občni zbor je bil sklican zato, da obnovimo svoje samostojno delo, ki ima v preteklosti zaznamovati prav lepe uspehe. Ko so podali ostali funkcionarji svoja izjerna poročila — bila so soglasno odobrena in tudi razrešnica je bila odglasovana soglasno — so se izvršile volitve novega odbora, kateremu bo tudi v bodoče stal na čelu tov. Kavčič.

Odposlanec centrale tov. Rupnik je v svojem govoru poudarjal pomen samostojnosti podružnice ter se dotaknil vseh aktualnih socialnih problemov, ki čakajo rešitve v zvezi z obstoječo socialno zakonodajo, ki kriči po modernizaciji in izpopolnitvi. Orisal je pomen narodno strokovne borbe ter pozival navzoče, da se še trdneje oklenejo svoje, na edino pravih idejnih osnovah sloneče organizacije, ako hočejo sebi, narodu in državi dobro. — Po krajši debati, ki je bila mestoma zelo živahna, je tov. Kavčič zaključil uspešni občni zbor s pozivom na delo in pomoč vseh članov, da bo novi odbor čimprej uresničil zasnovan program. Podružnici želimo mnogo uspehov.

Maribor. V nedeljo, dne 14. t. m. se je vršil občni zbor, ki je bil s svojimi razpravami na višini kot malokedaj. Notranja trenja, ki so pri vseh zborovanjih prihajala do izraza, so to pot popolnoma izostala. Mirno in stvarno so bila podana poročila, vzeta na znanje in odobrena.

Občni zbor je vodil tov. Mahnič z resnostjo in dostojanstvom in ravno ta nastop je povzročil, da se je občni zbor završil v najlepšem redu.

Pri volitvah je bil izvoljen odbor s tov. Mahničem na čelu, ki podaja vse garancije, da bo delo v bodočem letu šlo svojo boljšo in uspešnejšo pot.

K splošni debati so s svojimi stvarnimi izvajanjmi tov. Saje, Pečecnik, Mlinar pripomogli, da so bila vsa poročila in

Iz podružnic

sklepi sprejeti soglasno. Centralo je zastopal tov. Rupnik, ki je orisal potek organizacijske borbe v preteklem letu za boljši kosček kruha ponižanim in zapostavljenim in klical v spomin težke žrtve, ki jih je delavstvo doprineslo pri zablodah zadnje tekstilne stavke. Orisal je temeljito načela, na katerih sloni naš narodno strokovni pokret, upoštevajoč razmere, v katerih živimo.

Spomnil se je tudi naših prvobornih telcev za delavske in narodne pravice, ter naših učiteljev bratov Čehov, od katerih smo se naučili idealizma in programa, kako delati, da istočasno služimo svojemu narodu, državi in delavstvu v borbi za gospodarsko in socialno svobodo.

Po daljši debati, ki je bila zelo resna in dostojna, je tov. Mahnič zaključil lepo uspešni občni zbor s pozivom na vse navzoče, da gredo na delo, da narodno delavstvo v Mariboru pokaže svojo moralno in organizatorno moč.

Novemu odboru želimo obilo sreče.

Celje. Naš občni zbor se je vršil v nedeljo, dne 28. februarja v salonu Narodnega doma, ki ga je vodil tov. Drole in ki je bilo zelo dobro obiskano. Po poročilih funkcionarjev so se izvršile volitve novega odbora, kateremu na čelu bo stal v bodoče tov. Janežič, delavec iz Cinkarne, dodeljen pa mu je odbor, obstoječ iz samih zavednih in vztrajnih delavcev. Novi tajnik tov. Žabkar nam je porok, da se bo z njegovim sodelovanjem organizatorno in strokovno delo podvojilo. Tov. Vadnal kot zastopnik centrale je v svojem govoru orisal delo v organizaciji, pomen pravega tovarništva med delavci in moči solidarnosti. Poudarjal je posebno zanimanje za naš narodno delavski tisk in njegov odločujoč pomen v borbi organiziranega delavstva za boljšo bodočnost.

Nato je tov. predsednik Janežič razvil program dela za bodočo poslovno dobo s pozivom na delo vseh, ki so za to sposobni, nakar je zaključil dobro uspešni občni zbor.

Domžale. Pri nas smo si delavci tovarne Medič z novim letom ustanovili podružnico N. S. Z., kar zelo boli nekatere prenapeteže. S svojimi izpadi so si nas privoščili v «Delavski pravici» kot rušilce miru in enotnosti. Mi gremo preko takih predbacivanj, uverjeni, da se nas nasprotniki boje. Mi se nočemo vedno prepirati z lastnikom tovarne, kakor je bilo to v preteklosti. Ustanovili smo si organizacijo po našem prepričanju, v kateri hočemo brez prepričanih delati za dobrobit in boljšo bodočnost. Nismo mislili, da gre piscu izpadov proti nam toliko na dušo, da pozablja na obzir in spoštovanje prepričanja nasprotnika. Ta izpad nas je še bolj učvrstil v prepričanju, da smo na pravi poti. Mirno in dostojno hočemo delati

in nič drugega, pa če je to komu prav ali ne. — Volitve obratnih zaupnikov so bile razveljavljene zaradi neke malenkostne formalne napake. Tisti, ki je to povzročil, je za eno blamažo bogatejši, uspeh je pa «figa».

Jesenice. Čigave so zasluge? Stavbinsko delavstvo je imelo v nekoliko manjšem številu letos zaposlitev tudi pozimi pri gradbenem podjetju «Slograd», ki izvršuje dela pri KID.

Kakor pri drugih podjetjih, so tudi stavbinski delavci v januarju sporočili Inspekciji dela in Delavski zbornici v Ljubljani, da želijo izvoliti svoje zakonite zaupnike. Priložena je bila tudi lista volil. odbora, za katero so se izbrali najstarejši delavci, ki jih je podjetje tudi potrdilo.

Po zborovanju, na katerem so se že izbrali najstarejši delavci, smo prejeli pismo od ZZD, z vabilom na skupni razgovor, o postavitvi volilnega odbora. Žal smo morali sporočiti, da je tak odbor že sestavljen in najavljen na pristojna mesta. Pozneje so se vseeno vršili razgovori med NSZ in ZZD, ker se je predlagalo skupno kandidatno listo. Članstvo NSZ pa je to odklonilo z motivacijo, da gre svobodno na volitve.

Do danes smo že večkrat intervenirali, tako pri banski upravi in delav. zbornici, toda odgovora o stvari ne dobimo točnega. Ponovno pa je dobilo podjetje poziv za izjavo, ali so res kandidati **najstarejši delavci**, kar je podjetje potrdilo. Nekdo pa je bolje vedel, kakor podjetje in rekel, da niso in na podlagi tega oblast ne veruje podjetju.

Vprašamo one, ki imajo pri tem prste vmes, kakšni interesi jih vodijo, da si stavbinski delavci ne morejo izvoliti svojih zakonitih zastopnikov.

Stavbinski delavci.

«Delo proti tuberkulozi.» Tako se imenuje glasilo, katero izdaja Protituberkulozna zveza in ki je namenjeno borbi proti jetiki. Izšla je sedaj prva številka za leto 1937. s prav lepo vsebino. List bi moral čitati vsakdo, ki mu je pri srcu ljudsko zdravje. Jetika je bolezen delavcev. Zato strokovne in kulturne delavske organizacije ne bi smele biti brez glasila slovenske borbe proti jetiki. Naročnina stane komaj 10 Din letno. Naroča se: Protituberkulozna zveza, Ljubljana, Gosposvetska cesta.

IZJAVA.

Podpisani izjavljam, da nimam povoda očitati g. Ivanu Markoviču, tovarniškemu delavcu, Jesenice, da je izdal pismo z dne 29. 1. 1937 vodstvu tovarne KID in obžalujem, če se je kaka moja izjava tako razumela, kar izjavljam tudi v interesu solidarnosti jeseniških delavskih organizacij.

Malenšek Janez s. r.,
tovarniški žičar, Jesenice.

zdravi oziroma reši grozeče nevarnosti. Glede na izjemni ekonomski, kurativni in preventivni pomen tuberkuloznih obolenj pa sta postala zdravljenje in zatiranje tuberkuloze prvenstveno vprašanje, kateremu je Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani posvetil vso svojo pažnjo.

Zdravljenje tuberkuloznih zavarovancev OUZD se vrši v domači oskrbi, v bolnišnicah, zdraviliščih ali klimatsko. Pri vseh obolenjih, za katera je podan sum, da so tuberkuloznega značaja, morajo zdravniki OUZD izvršiti specialne preglede in izkoristiti vse pripomočke, ki omogočajo hitro in zanesljivo določitev narave bolezni.

Važno je zdravljenje v zdraviliščih. Zavarovanci ljubljanskega OUZD s pljučno tuberkulozo se zdravijo v zdraviliščih na Brestovcu in Klenovniku, deloma tudi na Golniku in v Topolšici (v teh zadnjih dveh zdraviliščih samo v izjemnih primerih). Leta 1936. se je zdravilo: na Brestovcu 80 članov, Klenovniku 112, Golniku 17, v Topolšici 1 (skupaj 210 članov). Bolniki z izvenpljučno tuberkulozo se zdravijo v zdravilišču v Kraljevi (leta 1936. se je zdravilo 5 članov).

Zdravljenje v domači oskrbi kakor tudi vse ambulantno zdravljenje vodijo zdravniki-ftizeologi (specialisti za tuberkulozo) za vse bolnike, ki stanujejo v njihovem zdravniškem okolišju, brez izjeme sami, v ostalih zdravniških okolišjih pa pristojni zdravniki OUZD po navodilih ftizeologov. Ležeče, za hojo nesposobne bolnike obiskujejo rajonski zdravniki (pristojni zdravniki za splošno medicino), ftizeologi morajo obvestiti rajonske zdravnike o pravem stanju takih bolnikov.

Zdravljenje tuberkuloze vršijo zlasti protituberkulozni dispanzerji, s katerimi ima OUZD pogodbe glede medsebojnega sodelovanja. Dispanzerji so dolžni sprejemati in zdraviti člane in svoje OUZD.

Protituberkulozni dispanzerji sprejemajo in zdravijo tudi one bolnike, katerim je prenehala pravica zdraviti se na račun OUZD. Vsi ti bolniki smejo prositi najbližji dispanzer za pregled in zdravljenje.

Zaenkrat obstajajo protituberkulozni dispanzerji v Celju, Cerkljah ob Krki, Črni, Jesenicah, Kamniku, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu, Ptuj, Rogatcu in Trbovljah. Vsi ti dispanzerji so izvršili v letu 1936. pri

članih OUZD 6015, pri njih svojih pa 1225 kliničnih pregledov, kar dokazuje važnost njihovega delovanja.

Nadaljevalni pneumothorax dajejo zavarovancem OUZD poleg protituberkuloznih dispanzerjev tudi postaje za dajanje pneumothoraxa. Take postaje so v Celju, Golniku, Gornji Radgoni, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Slovenjgradcu.

Preventivna borba proti tuberkulozi se vrši v kolaboraciji s protituberkuloznimi ligami, dispanzerji in Higijenskim zavodom. Sem spadajo zlasti: zdravstvena prosveta, predavanja o tuberkulozi in tozadevnih preventivnih higijenskih ukrepih; proučevanje higijenskih in prehranjevalnih razmer delavcev; pregledovanje obratov v sodelovanju z inspekcijo dela zavoljo odprave ugotovljenih nedostatkov itd.

Radi lažje organizacije in večje uspešnosti protituberkuloznega skrbstva v delavskem zavarovanju vodi OUZD točno evidenco vseh primerov pljučne in izvenpljučne tuberkuloze kakor tudi vsestransko statistiko storitev zdravstvene službe. Seveda je pa važno, da tudi delavci sami v borbi proti tuberkulozi sodelujejo.

V kulturi je smoter življenja

Človeštvo si vedno želi tega, česar nima. K temu željam spada tudi mir med narodi in ljudmi. O njem govorimo in pišemo. Toda mir je nedosegljiv, kajti življenje je boj. Brez boja ni napredka. Tu ne mislimo na krvave vojske in telesno uničevanje človeka po človeku. V mislih imamo plemenito tekmovanje, stremenje človekovega duha po napredku, po izpopolnjevanju duš in src in po preureditvi človeške družbe po načelih pravičnosti.

Ako gledamo v davnine človeštva, opazimo sledove boja med materijo in duhom. Tudi že človek davnine se je boril za obstoj, kakor se bori današnji, a zmagal ni tisti, ki je premogel več surove sile ali več telesne moči, ampak oni, ki je bil duševno močnejši, bolj bistroumen, zviti in pretkan. Tudi primitivnemu človeku ni zadostovala samo telesna jakost, potreboval je tudi on bistrost razuma.

Čim višje gre človeški razvoj, tem težji in napornejši je ta boj. Človek hoče s silo svojega razuma premagati materijo. V tem boju sta mu v pomoč znanost in veda. Z vero in upanjem hoče človek odgovorjati na tajnosti prirode in si jih objasniti ter si tako dati duševni mir in uteho.

Znanost, umetnost, vera in upanje so orožje duševnih sil v človeku, orožje, s kakršnim se bori zoper težkoče in ovire, ki mu jih povzroča materija.

Vsa dolga doba človeške zgodovine je en sam boj med duhom in materijo. V tem boju nastajajo gibanja in pokreti, ki zavzemajo velike obsege in ki so včasih taki, da razgibajo duše in srca do požrtvovalnih bojov za velike ideale.

Tudi boji delavstva so velika gibanja duš in src. Ni dovolj, da se delavec bori za svojo mezdo, za svoj delovni čas in podobno, ampak se mora boriti tudi za svojo kulturo, ki naj mu daje sposobnost, da bo zmagal nad materijo. To mora biti končni cilj in naloga delavskega gibanja, kakor vsakega gibanja sploh. Biti človek, duševno jak, visok in svoboden, to je smoter vsega življenja. In ta smoter je mogoče doseči samo s samoizobrazbo, z jačanjem duha in razuma, z jačanjem notranjih moralnih in intelektualnih sil posameznika in celote. V naših narodnih in delavskih organizacijah mora biti veliko smisla in razumevanja za kulturno povzdigo človeka, da bo tako olajšan tudi boj za telesni obstanek.

Ogromne vsote za oboroževanje

V Franciji je vlada ministrskega predsednika g. Bluma, ki je vodja socialistične stranke, odobrila z veliko večino zakon, po katerem je vlada pooblašena, da sme najeti veliko posojilo v svrhu pojačanja oborožitve francoskih vojnih sil. Dejansko je bilo to notranje posojilo razpisano in je prineslo nepričakovan uspeh. V enem dnevu je bilo podpisano nad pet milijard francoskih frankov. Sledi takoj razpis novega posojila v znesku 2 in pol milijarde, tako da bo celotno posojilo doseglo znesek sedem in pol milijarde frankov. — Socialisti so za mir in proti oboroževanju — toda v praktični politiki, ko postaja

nejo za usodo naroda in države neposredno odgovorni, ako imajo v rokah vlado, so pa prisiljeni delati drugače. Obramba naroda in države mora biti tudi za socialiste prva zapoved, ker drugi narodi se na razne lepe besede o miru in pravicah narodov malo zmenijo in so radi pripravljeni ogražati obstoj sosednjih slabjših narodov. V zadnjem času Angleži in Francozi z velikimi oborožitvenimi deli pripravljajo na svojo opažamo, kako se veliki narodi, zlasti obrambo. — Kaj delamo mi, Jugoslavlani, ki živimo na vročih tleh? Niti složni nismo med seboj!

Boj za kavčuk

Ena najmodernejših sirovin je kavčuk. Izvor in domovina te sirovine bo gotovo zanimala naše čitatelje.

Pred sto leti je bil kavčuk neznan celo raziskovalcem prekomorskih dežel. Šele Amerikanec Goodyear je ugotovil, da ima posebna svojstva, toda na praktično njegovo uporabo ni mislil kljub temu, da je znašal takrat celokupni pridelek kavčuka na leto že do 400 ton. Leta 1900. se je zvišala produkcija na 50.000 ton, leta 1934. na milijon ton.

Ogromen porast proizvodnje kavčuka je pripisovati okolnosti, da je istočasno napredovala tudi tehnika in da je raslo število prometnih sredstev, zlasti avtomobilov, ki si jih ne moremo misliti brez pnevmatike. Veliko potrošnjo kavčuka odvzema elektrika. Kavčuk je koristna sirovina v miru; za časa raznih kolonialnih vojn pa so se bile za njegovo posest ogorčene bitke. Kavčukova bitka, ki sta jo vodili leta 1925. Angleška in Amerika, je bila največja gospodarska borba v zgodovini.

Odločila je borba v korist Angleški, ki nadzoruje ¾ svetovne proizvodnje kavčuka.

Kako je prišla Anglija do tega prvenstvenega položaja? Domovina kavčuka je Brazilija, kjer ga dobivajo iz drevesa hevea. Prebivalci Brazilije pa niso posvečali posebne pažnje racionalni vzgoji tega drevesa, nego so svojo pozornost obračali samo kontroli, da se ne bi seme kavčukovega drevesa preneslo preko brazilijanske meje. Leta 1875. pa se je nekemu Angležu posrečilo, da je v koži krokodila prenesel seme hevea drevesa in čez dobrih 50 let je bila Anglija gospodarica s 75% kavčukove proizvodnje, a Brazilija zavzema danes samo 6% svetovne produkcije.

Svetovna vojna je uporabo kavčuka znatno povečala; povojna doba z naraščajočim številom avtomobilov, elektrotehničnih naprav itd., je dvignila cene sirovin. Spretno so znali izrabiti konjunkturo zopet Angleži, ki so hoteli proizvodnjo omejiti in na ta način dvigniti cene.

Ukrepi so vzbudili velik protest in gospodarsko paniko v Ameriki, kjer je produkcija avtomobilov odvisna od cen kavčuka; zato so Amerikanci pokazali veliko odpornost. Osnovali so društvo s kapitalom 100 milijonov dolarjev z nalogo, da Ameriko popolnoma osvobode upliva angleške proizvodnje. V tem koncernu so sodelovali gospodarstveniki, finančniki in znanstveniki Firestone (kralj pnevmatike), Edison, Ford in Hoover. Ford je pokupil velika zemljišča v Braziliji in osnoval tam plantaže hevea drevesa. Firestone je vzel v zakup zemljišča v afriški črni republiki Liberiji, kjer vzgaja drevesa. Toda, kakor se je moral Ford boriti z malarijo, s kačami in z divjačino, tako je imel Firestone klimatične nepravilnosti v Liberiji, vsled česar so obdržali Angleži prvenstvo nad proizvodnjo kavčuka.

Cene kavčuka neprestano rasejo, ker se njegova potrošnja vedno večja. Kaj bi bilo, ko bi prenehala produkcija in konzum kavčuka? Koliko tisoč delavcev bi izgubilo zaslužek, koliko delavskih družin kruh?

Tudi Mala antanta hoče braniti svoje.

V okvir te zveze spadajo Jugoslavija, Češkoslovaška in Rumunija. Ta zveza je vsem trem narodom potrebna, da so v slogi močni in tudi pomembni činitelj politike miru v Evropi. Mala antanta je marsikomu trn v peti, zlasti pa posamezni njeni člani. Naravno je zato, da se morajo tudi države te zveze pripraviti, da morejo uspešno braniti svojo neodvisnost. Češkoslovaški vojni minister Fr. Mahnik je v tej zvezi rekel: vrednost naših armad raste. Tesno politično in vojaško sodelovanje je ustvarilo, da so naše obrambe utrdbe nezavzetne in naš odpor proti kršiteljem miru v Evropi nezlomljiv. Mi smo pripravljeni!

Rudniški pazniki. «Organizator», glasilo zasebnih nameščencev, prinaša v februarški številki članek dr. Bajiča pod tem naslovom, ki podrobno razpravlja o zakonitih predpisih, ki urejajo zaščito, pravice in dolžnosti paznikov v rudnikih.

Delniška družba pivovarne

Union
pivovarna
in sladarna

Tovarna za špirit in kvas v Ljubljani, poštni predal 45

Priporoča svoje izborne izdelke in sicer:

Svetlo in črno pivo
v sodih in steklenicah

Pekovski kvas, čisti rafinirani špirit

Telefon številka
23-10 in 23-11

**Širite
in
čitajte
Novo
Pravdo!**

Restavracija

Legat
Jesenice — Fužine

Vsako nedeljo zvečer plesna zabava brez vstopnine. — Se priporoča restavrater

ČLANOM NARODNO STROKOVNE ZVEZE

priporočamo

Kolodvorsko

restavracijo

v Ljubljani in moderno

Kavarno Majcen

za Bežigradom

TOČNA POSTREŽBA! SOLIDNE CENE!

Zupan Lojzka

strojna vezilja **Jesenice-Fužine, Gorenj.**
Lampetova 11.

Ažur, entlanje, vezenje vseh vrst monogramov zastorjev, posteljnega, namiznega in damskega perila, izvršujem točno in po najnižjih cenah

Vsakdo naj ve,

da je trgovina s papirjem, pisarniškimi, razmnoževalnimi, tehničnimi in šolskimi potrebščinami

IV. BONAČ
LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 5

najbolje
sortirana trgovina

Polnilna peresa, pisemski papir, albumi, pisalne garniture, keramika, bižuterija in druga moderna darila

Zastopstvo za OZALID

**Zahtevajte naš list v vseh
obratih in lokalih, kjer trošite
svoj denar!**

JESENICE, GORENJSKO, Gosposvetska c. 8

HOTEL TRIGLAV

Novo opremljene sobe! Pristna štajerska vina!
Dobra domača kuhinja! Najnižje cene!

Se priporoča **MARIJA ORAŽEM**

AVT. CIV. ING.

M. A. Stebi

ZASTOPSTVO ŠKODOVIH ZAVODOV

LASTNIK: L. PAULIČ

Elektromotorje iz znamenitih Škodovih zavodov v Plznu, kakor tudi lesence, svetilke, kuharlike in vse električne aparate dobite

PO NAJNIZJIH CENAH V PASAŽI PALAČE

v Ljubljani, Aleksandrova cesta štev. 4

Posebno opozarjamo na najnovejšo likalniko, s katerimi se prihrani 30—50% stroškov za tok

NA ZALOGI JE TUDI
VES OSTALI ELEKTRO-TEHN. MATERIJAL